

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 1 (26)

Innehållsförteckning

■ Utredningens centrala innehåll	1
■ Bakgrund	2
■ Livförsäkringsbolagens överskott och dess användning	3
■ Målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner samt förverkligandet av målsättningarna	10
■ Bilagor	20

1 Utredningens centrala innehåll

Livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör ihop med fördelningen av livförsäkringsbolagets överskott å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare (om begreppen se närmare bilaga 4). Finansinspektionen utför årligen en utredning om iakttagande av skälighetsprincipen. Några av tidsserierna i utredningen börjar från 2008 då bestämmelserna om skälighetsprincipen sågs över och bolagen ålades genom lag att informera om sina målsättningar angående tilläggsförmåner och iakttagande av målsättningarna.

Bedömningen av skälighetsprincipen baserar sig på målsättningarna för tilläggsförmåner som bolagen har delgivit och deras styrelser har godkänt.

Efter att lagförändringen trädde i kraft har försäkringsbolagen förbättrat informationen om skälighetsprincipen, dels genom att utredningarna om skälighetsprincipen är transparenta, dels på grund av att Finansinspektionen aktivt ingripit i frågan.

Föreliggande dokument är Finansinspektionens tredje utredning av skälighetsprincipen. När Finansinspektionen gav ut sina första egna utredningar om skälighetsprincipen fanns det brister hos flera bolag i var informationen kunde

hittas. Situationen har förbättrats betydligt. Tidigare kunde det hända att informationen, eller delar av den, endast fanns i anslutning till bokslutsuppgifterna. I dag har informationen lagts ut på en separat webbsida som vanligen är lätt att hitta. Dessutom är kvalitén på informationen oftast god. Både målen och iakttagandet av dem har beskrivits. Även nivån på bästa praxis i branschen har blivit märkbart bättre.

De största problemen finns fortfarande i bristerna i bokslutsinformationen. Fördelningen av överskottet mellan försäkringstagarna och ägarna tas överlag sällan upp, trots att detta var ett av kraven när försäkringsbolagslagen förnyades. Det är inte heller helt entydigt att analysera denna fördelning, eftersom medlen i praktiken kan delas ut även på andra sätt än som utdelning eller räntor på garantikapitalet. I praktiken kommer bolagen nära fördelning av överskottet till exempel när de betalar moderbolaget en hög ränta på kapitallån.

Bolagen ålades att ge ut information om skälighetsprincipen från och med början av 2008. Därmed finns det jämförelsematerial från fyra år. Under denna tid har nivån på den totala avkastningen till kunderna i regel överskridit de referensavkastningar som bolagen tillämpat.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 2 (26)

Till livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör även kontinuitetsprincipen, vilket innebär att bolaget ska sträva efter att trygga kontinuiteten av nivån av tilläggsförmåner i framtiden. Även under dåliga år bör man sträva efter att garantera tilläggsförmånerna och detta ska man förbereda sig för under de goda åren. Samma krav gäller inte aktieägarnas utdelning och garantikapitalets ränta, men aktieägarnas andel begränsas av de för försäkringstagarna reserverade framtida förmånerna. Nivån på tilläggsförmånerna ska inte variera lika kraftigt som bolagets resultat.

Kontinuitetsprincipen har analyserats genom att jämföra den totala avkastningen med avkastningen på obligationer. Utifrån materialet iaktogs enligt vår åsikt kontinuitetsprincipen på det stora hela och bolagen iakttog de utbetalningsprinciper för tilläggsförmåner vilka de själva hade fastställt. Härutöver hade bolagen beakta skäligheten mellan kundernas olika försäkringar i enlighet med skälighetsprincipen.

Finansinspektionen kommer att fortsätta de bilaterala diskussionerna med bolagen om utveckling av informationen.

Ytterligare information ges av ledande matematiker Jari Niittuinperä, telefon 010 831 5517.

2 Bakgrund

Denna utredning grundar sig på både uppgifter i boksluten och de av försäkringsbolagen separat till Finansinspektionen rapporterade uppgifterna för år 2011. Jämförelserna gäller perioden 2008–2011.

Finansinspektionen samlar årligen statistiskt material från livförsäkringsbolagen angående försäkringar. Materialet har använts i utredningen om iakttagande av skälighetsprincipen. Därtill jämförs i utredningen den av företagen på deras webbplatser publicerade informationen om målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner samt redogörelser för iakttagandet av målsättningarna.

Trots att observationsperioden är ett kalenderår färdigställs bolagens årsredovisningar i praktiken först senare på våren. För att bolagen skulle hinna uppdatera sina webbplatser hämtades uppgifterna för utredningen den 25 juni 2012. I denna utredning publiceras förutom information om hela försäkringsbranschen även information om enskilda bolag. Alla finländska livförsäkringsbolag som har garanterat en minimiavkastning för någon del av sitt försäkringsbestånd (bilaga 2) är med i utredningen med undantag för Livförsäkringsaktiebolaget Retro, som utöver sin återförsäkringsverksamhet sköter utbetalningen av de pensioner som tecknats i de konkursdrabbade bolagen Livförsäkringsbolaget Apollo och Kansa. För enkelhetens skull används det i utredningen kortare namn i stället för försäkringsbolagens officiella namn.

Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi tecknar inte längre försäkringar utan sköter sitt existerande försäkringsbestånd och sålunda avviker dess verksamhetslogik och målsättningar för fördelning av överskott avsevärt från de övriga. Detta syns också i jämförelsen i denna utredning.

Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva har specialiserat sig på grupplivförsäkring. Dessutom sköter det före år 1997 tecknade risk- och sparlivförsäkringar. Sparförsäkringarna är berättigade till en särskild extra tilläggsförmån som bestäms i samband med att försäkringen upphör.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

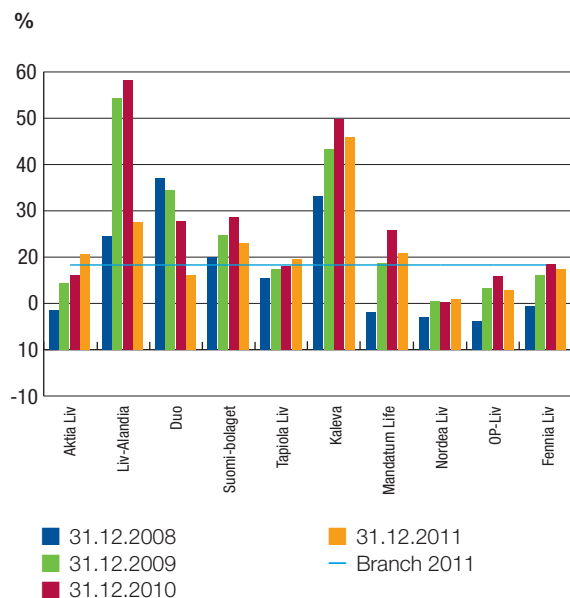
25.4.2013

Sidan 3 (26)

Vid början av 2011 hävde Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia och Aktia Livförsäkring sitt koassuransavtal. Detta påverkade speciellt Liv-Alandias tilläggsförmånspolicy, eftersom förmånerna var tidigare desamma som Aktias.

Ytterligare information om livförsäkring, livförsäkringsprodukter och lagstiftning om livförsäkring finns i materialet i källförteckningen i bilaga 1.

Figur 3.1 Solvenskapitalet i procent av ansvarsskuden (solvensgrad)

Källa: Finansinspektionen.

3 Livförsäkringsbolagens överskott och dess användning

3.1 Inledning

Resultatet av livförsäkringsbolagets placeringsverksamhet samt bolagets solvens är centrala faktorer då man fastställer tilläggsförmånernas nivå. I det följande kommer en allmän överblick över dessa faktorer under åren 2008–2011 med tanke på hela försäkringssektorn och skälighetsprincipen, och slutligen presenteras en sammanfattning av försäkringsverksamhetens överskott och dess användning år 2011.

En del av de presenterade uppgifterna sträcker sig in på 2012, men bolagets beslut om kundgottgörelser baserar sig på läget vid slutet av år 2011 och den då tillgängliga informationen om marknaden.

3.2 Livförsäkringsbolagens verksamhetsomgivning

Placeringsmarknadens utveckling påverkar på ett avgörande sätt livförsäkringsbolagens ekonomiska resultat och solvens: Då räntorna sjunker ökar den ansvarsskuld som beräknas på marknadsmässiga grunder. Detta samt tillbakagången på placeringsmarknaden försämrar försäkringsbolags möjligheter till utbetalning av stora kundgottgörelser. Å andra sidan placerar bolagen även i andra än ränteinstrument.

År 2011 var investeringsomgivningen utmanande. De långa räntorna sjönk nästan hela året och aktiemarknaden försämrades betydligt från och med augusti. Bolagets beslut om placeringsfördelningen, förändringarna i placeringsallokeringen och säkringen av placeringarna påverkade bolagets placeringsintäkter.

Försäkringsbolagens solvens förändrades inte nämnvärt 2011, vilket framgår av figur 3.1. Jämfört med 2008 har solvensläget överlag blivit bättre.

Hävningen av Aktia Livförsäkrings och Liv-Alandias koassuransavtal och beståndsöverföringen från Aktia Livförsäkring till Liv-Alandia syns som en betydande förändring i figuren.

I figur 3.1 kan man även se bolagens olika kapitalstrategier. I koncernens dotterbolag har man i allmänhet mindre kapital

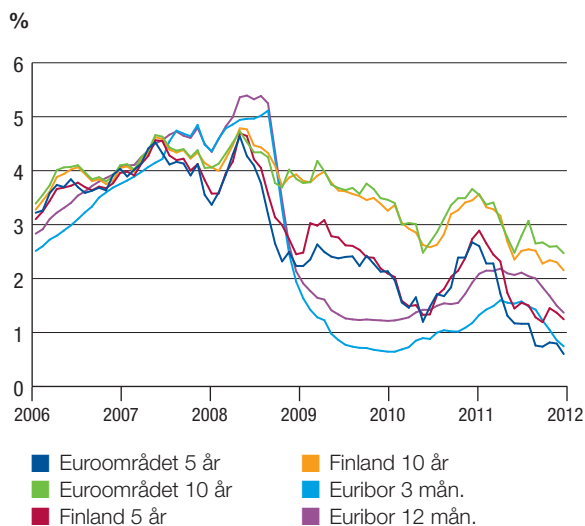

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

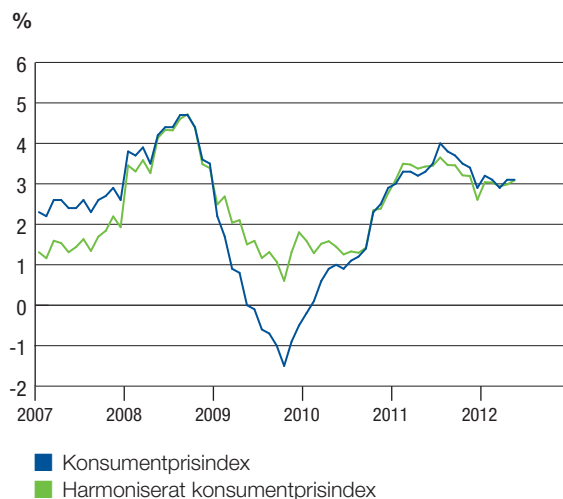
Sidan 4 (26)

Figur 3.2 Avkastningsindex för statspapper i euroområdet (ECB) samt räntorna på finska statsobligationer och Euribor

Källa: Reuters och Eurostat

Figur 3.3 Konsumentprisindexens förändringar

Källa: Statistikcentralen.

än i själva moderbolaget, men samtidigt är moderbolaget vid behov berett att tillföra kapital till dotterbolagen.

Vid slutet av året var de korta räntorna högre och de långa räntorna lägre än vid föregående årsskifte, vilket framgår av figur 3.2. I beräkningarna höjer långa räntor försäkringsbolagens marknadsmässiga ansvarsskuld med avseende på räntebaserade försäkringar och har en negativ inverkan på bolagens marknadsmässiga solvensställning. Bolagens marknadsmässiga ansvarsskulder låg med andra ord temporärt på en rätt så hög nivå och försämrade bolagens solvens. På räntenivån 2011 kan bolagen inte enbart med ränteinstrument täcka avkastningskravet på de försäkringar som har en högre beräkningsränta.

De långa fem och tio års räntor som framgår av figur 3.2 är räntor som bolagen har använt som referensavkastning. De avkastningsmål som bolagen uppgett har oftast bundits till referensavkastning. Av figuren framgår också de korta räntorna 3 mån. och 12 mån. Euribor. Under 2011 steg de till en början för att sedan sjunka igen, vilket vittnar om de ränteförväntningar som riktas på centralbankernas penningpolitik. Å andra sidan låg räntan

på fem års statsobligationer vid årsskiftet under 12 mån. Bolagens avkastningsmål behandlas nedan i avsnitt 4.3 och målluppfyllelse i förhållande till räntorna i punkt 4.8.

Försäkringsbolagen har försäkringar med beräkningsränta där beräkningsräntan är t.o.m. 3,5–4,5 %. Den genomsnittliga beräkningsränta låg på cirka 3 %, med variationsintervallet 0,8–4,5 %. Därmed var det utmanande för försäkringsbolagen att få tillräcklig avkastning på försäkringar med beräkningsränta och några försäkringsbolags ränterörelse var negativ. Beräkningsräntan fastställer minimiavkastningskravet för de placerade medlen och därmed medför en eventuell låg räntenivå en betydande utmaning för livförsäkringsbolagen.

Vid beräkning av ränterörelsens resultat beaktas utgifterna för beräkningsräntan och avkastningen på placeringstillgångarna. Såsom framgår av figur 3.6 var avkastningen från placeringsverksamheten 2011 sämre än de två tidigare åren, då den var relativt god. Bolagens totalgottgörelse låg på en relativt låg nivå, vilket omöjliggjorde utbetalning av extra kundgottgörelser för vissa försäkringar med hög beräkningsränta.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 5 (26)

Försäkringstagarna har i genomsnitt fått nominell avkastning på försäkringarna. Ökningen i konsumentpriserna, med andra ord inflationen (se figur 3.3), var större än ränteavkastningen på marknaden (se figur 3.2). Å andra sidan överskred totalavkastningen som bolagen betalade på försäkringarna ofta förändringarna i konsumentpriserna (se tabell 3.4). Endast Duos genomsnittliga avkastning från försäkringarna (se tabell 3.2) var mindre än förändringarna i konsumentpriserna (se figur 3.2).

Bolagens ränteöverskott påverkas bl.a. av allokeringen av placeringar samt skyddet för de till kunderna givna avkastningsgarantierna. I figur 3.4 beskrivs bolagens placeringssallokering vid slutet av år 2011.

Bolagens placeringssallokering varierar alltså avsevärt. Bolagens placeringstrategier påverkas bl.a. av bolagens riskvillighet och i fortsättningen i en allt högre grad av riskbaserade kapitalkrav enligt solvensramen (Solvens II). Å

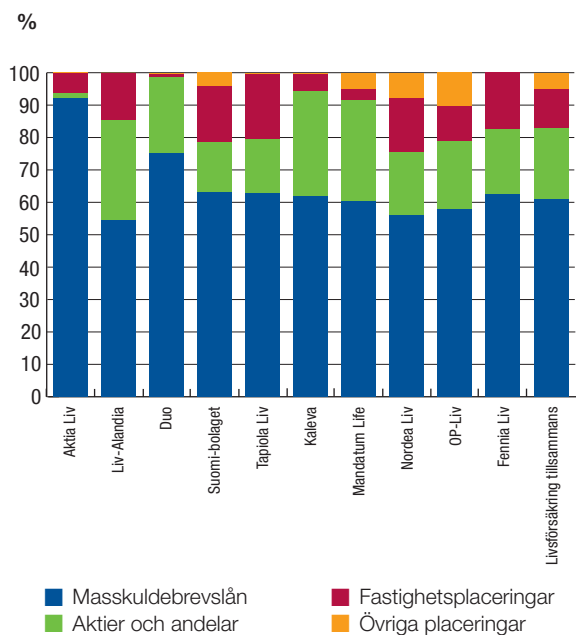
andra sidan påverkar placeringssallokeringen den avkastning som kunderna får.

Aktiemarknaden år 2011 var i helhet utmanande för försäkringsbolagens placeringssverksamhet på grund av de stora variationerna, vilket framgår av figur 3.5.

Skälighetsprincipen i försäkringsbolagslagen ställer krav på fördelningen av överskottet i livförsäkringsbolagen. Enligt skälighetsprincipen har kunden rätt till en skälig del av det överskott som skapas av försäkringarna.

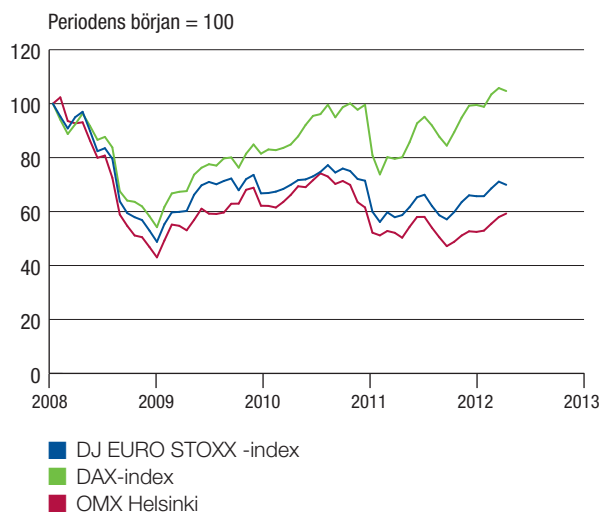
Som man kan se i figur 3.6 var de verkliga värdena för placeringssverksamhetens nettoavkastning år 2008 negativa för nästan alla livförsäkringsbolag, 2009 och 2010 var bra år och 2011 generellt sätt sämre än 2010. Hos hälften av bolagen var nettointäkterna av placeringssverksamheten rentav negativa. Jämfört med året innan sjönk den genomsnittliga totalgottgörelsen hos både Duo och Nordea Livförsäkring betydligt (se tabell 3.2).

Figur 3.4 Placeringsallokering 31.12.2011 (till verkligt värde)

Källa: Finansinspektionen.

Figur 3.5 Aktieindex i euroområdet

Källor: Bloomberg och NASDAQ OMX Helsingfors.

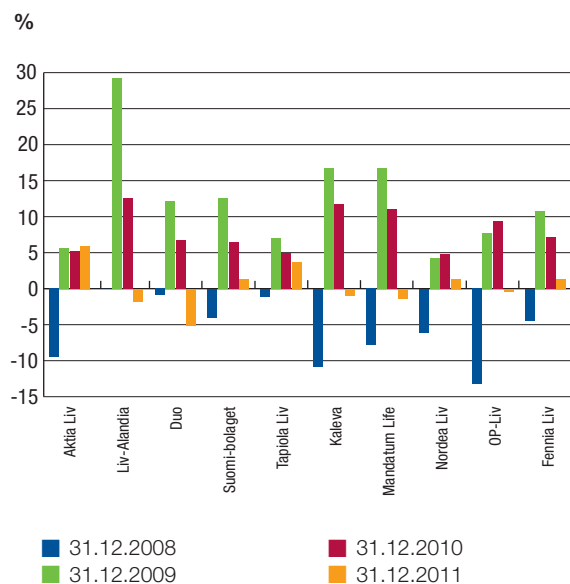

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 6 (26)

Figur 3.6 Nettoavkastningsprocent på sysselsatt kapital (till verkligt värde) åren 2008–2011

Källa: Finansinspektionen.

3.3 Analys för de enskilda bolagen

I det följande presenteras statistik över bokslutsinformationen år 2011 och ett antal sammandrag över åren 2008–2011. Se bilaga 4 punkt 6 om bildning av livförsäkringsbolags överskott.

Utredningen gäller det existerande försäkringsbeståndet. Nya försäkringar beviljas inte nödvändigtvis på samma villkor som gäller för försäkringsavtalen i den existerande försäkringsstocken. Dessutom kan ett enskilt försäkringsavtal avvika från talen på sammanlagd nivå, vilka har presenterats i utredningen.

I bokslutsinformationen presenteras å ena sidan källorna till överskottet och å andra sidan användningen av överskottet.

Jämförbarheten begränsas även av eventuella exceptionellt höga engångspremier som uppstår t.ex. då man överför pensionsstiftelsers ansvar till livförsäkringsbolag.

Det statistiska materialet är utredningens bakgrundsmaterial och grundar sig på bokslutsuppgifter samt på rapporter

som har lämnats in till Finansinspektionen. Det statistiska materialet gäller bolagen på sammanlagd nivå och därför innehåller det även de försäkringstekniska resultaten för de försäkringsgrenar som inte är berättigade till tilläggsförmåner. En del bolag har en sådan struktur på sitt försäkringsbestånd att en betydande del av risk- eller omkostnadsöverskottet består av dylika försäkringar (jfr tabell 3.2 raden "Andel av ansvarsskuld"). Dessutom har bolagen olika buffertar och praxis för uppsamlandet och avvecklandet av buffertar, och dessa försvårar tolkningen och jämförandet av resultaten.

Tabell 3.1 över de enskilda bolagen har sammanställts utifrån statistiken för år 2011.

År 2011 uppvisade både Duo och OP-Liv underskott för ränterörelsen, varigenom även underskottet i eget kapital var negativt. Hos de övriga bolagen var överskottet från försäkringsrörelsen positivt. Hos samtliga bolag var riskrörelsen positiv.

Bolagen betalade ingen utdelning åren 2008–2009. År 2010 betalade Nordea 8,1 % och OP-Liv 7,8 % i utdelning. År 2011 betalade många bolag antingen utdelningar eller ränta på garantikapitalet. De största utdelningarna betalades av Mandatum (40,4 %) och OP-Liv (13,8 %). Hos de andra bolagen var utdelningarna och räntorna på garantikapitalet mindre.

År 2011 beviljade försäkringsbolagen både ovillkorliga och villkorliga tilläggsförmåner och kundgottgörelser. Andelen av dessa i förhållande till hela överskottet varierar kraftigt från bolag till bolag (se begreppen i bilaga 4 punkt 7).

Försäkringarnas totalavkastning består av det sammanlagda beloppet för beräkningsräntan eller årsräntan och kundgottgörelsen som betalas i för- eller efterskott. I tabell 3.2 visas den totala avkastningsprocenten i snitt för försäkringar med beräkningsränta 2018–2011 och medeltalen för dessa år.

De totala avkastningsprocenten i tabell 3.2 har viktats enligt försäkringsbeståndets volym. I tabell 3.3 beskrivs de till överskott berättigade individuella försäkringarnas fördelning per garanterad ränta (i praktiken ofta desamma som beräkningsräntan) år 2011 och i tabell 3.4 totalavkastningarna. Kalevas sparförsäkringar är berättigade till en särskild extra tilläggsförmån som fastställs efter försäkringens slut.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 7 (26)

I tabellerna 3.3 och 3.4 kan man observera att bolagen har varierande utbetalningspraxis. Inom bolagen är totalavkastningens variation inte stor. Visserligen har man hållit fast vid de utlovade beräkningsräntorna.

Försäkringsgrenarna har betonats på olika sätt. Dessutom har man i vissa företag kunnat få bättre avkastning med låg beräkningsränta än med höga beräkningsräntor.

Tabell 3.1 Överskottet år 2011 och dess användning

Omformad resultaträkning (1.000 euro) 2011	Aktia Liv	Liv- Alandia	Duo	Suomi- bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Manda- tum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv	Samman- lagt
Försäkringsteknisk kalkyl											
Överskott som hänför sig till försäkringsverksamheten											
Ränteöverskott	3 449	1 698	-4 094	50 873	17 880	17 213	13 288	34 837	-122 810	1 299	13 634
Risköverskott	4 564	228	2 167	9 321	7 231	7 492	20 575	21 501	27 036	5 548	105 664
Omkostnadsöverskott	1 709	64	-2 360	0	-10 974	5 191	13 430	58 393	18 000	-666	82 787
Annat överskott	0	0	22	6 623	5 379	179	-8 255	0	5 681	0	9 629
Sammanlagt	9 722	1 990	-4 265	66 817	19 517	30 075	39 037	114 732	-72 093	6 182	211 714
Användning av överskott som hänför sig till försäkringsverksamheten											
Beviljade ovillkorliga tillägsförmåner och kundgottgörelser	16	-19	-964	-82 154	0	0	-202	-69 266	-1 592	-317	-154 498
Beviljade villkorliga tillägsförmåner och kundgottgörelser	0	0	-366	0	-10 185	-35 006	-11 149	-224	-646	-2 023	-59 599
Förändring i ansvarsskulden (utan utjämningsansvar)	-7	-2 161	0	-192 555	-1 403	12 867	-10 628	0	-12 762	-1 515	-208 164
Förändring i utjämningsansvar	-752	164	-489	23 003	-10 670	-771	-1 068	-1 878	16 353	747	24 639
Annan användning	-433	-51	36	-165	-603	-171	-4 883	-78	-14 111	-743	-21 202
Sammanlagt	-1 176	-2 067	-1 783	-251 871	-22 862	-23 081	-27 929	-71 446	-12 758	-3 851	-418 823
Differens av överskott och användning av överskott som hänför sig till försäkringsverksamheten	8 546	-77	-6 048	-185 054	-3 345	6 994	11 108	43 286	-84 851	2 331	-207 110
Övriga belopp som hänför sig till det försäkringstekniska resultatet											
Till eget kapital allokerad andel av investeringsverksamhetens nettoavkastning	4 075	318	-878	19 336	6 256	9 832	105 713	5 227	0	2 371	152 249
Övriga poster	-5	5	163	-19	-376	-851	-118	2 909	-4 993	-541	-3 826
Försäkringstekniskt resultat	12 616	246	-6 763	-165 737	2 534	15 975	116 703	51 422	-89 844	4 160	-58 687
Skatter	-2 984	-21	-3	-452	467	-89	-27 909	-905	20 597	-1 290	-12 589
Övriga poster	0	44	-7	-590	2 182	-19	-1 220	0	-425	11	-24
Räkenskapsperiodens vinst	9 632	269	-6 773	-166 779	5 183	15 867	87 574	50 517	-69 672	2 881	-71 300

*Ömsesidigt försäkringsbolag.
Källa: Finansinspektionen.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 8 (26)

Tabell 3.2 Genomsnittlig totalavkastningsprocent för försäkringar med beräkningsränta

	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget	Tapiola Liv	Kaleva	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
2008	4,0 %	4,2 %	3,7 %	5,9 %	4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	4,7 %
2009	4,1 %	4,2 %	3,1 %	9,5 %	4,3 %	5,0 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	4,1 %
2010	3,9 %	4,0 %	2,7 %	7,0 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %
2011	3,9 %	3,9 %	2,3 %	7,7 %	4,2 %	4,5 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	4,1 %
Snittvärde	4,0 %	4,1 %	2,9 %	7,5 %	4,3 %	4,6 %	4,2 %	3,5 %	3,6 %	4,3 %

Tabell 3.3 De på beräkningsränta grundade försäkringarnas relativa andel av ansvarsskulden år 2011

Individuella sparförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
4,50 %	25,5 %	24,7 %	–	100,0 %	59,3 %	100,0 %	27,5 %	17,3 %	5,0 %	3,5 %
3,50 %	23,1 %	20,8 %	2,8 %	–	18,2 %	–	51,8 %	5,4 %	57,2 %	35,2 %
2,50 %	51,4 %	54,5 %	20,6 %	–	7,3 %	–	7,9 %	0,6 %	37,5 %	61,3 %
1,50 %	–	–	–	–	15,3 %	–	0,0 %	–	0,3 %	0,0 %
0,00 %	–	0,0 %	76,6 %	–	–	–	12,8 %	76,7 %	0,0 %	0,0 %
Andel av ansvarsskuld	12,9 %	7,4 %	48,7 %	24,8 %	20,1 %	95,4 %	4,3 %	32,1 %	20,4 %	7,7 %
Individuella pensionförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
4,50 %	71,9 %	79,8 %	–	100,0 %	74,5 %	–	85,1 %	55,7 %	33,1 %	66,3 %
3,50 %	21,3 %	13,9 %	20,6 %	–	15,0 %	–	11,7 %	27,6 %	47,1 %	19,9 %
2,50 %	6,8 %	6,3 %	59,3 %	–	5,6 %	–	2,5 %	1,4 %	19,6 %	13,8 %
1,50 %	–	–	–	–	4,8 %	–	–	–	0,1 %	–
0,00 %	0,0 %	–	20,1 %	–	–	–	0,6 %	15,3 %	–	–
Andel av ansvarsskuld	41,2 %	46,6 %	4,3 %	55,4 %	35,9 %	–	18,7 %	7,2 %	13,1 %	31,1 %
Gruppensionförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
4,50 %	–	–	–	0,4 %	–	–	–	–	–	–
4,25 %	–	–	–	–	46,1 %	–	25,9 %	–	–	–
3,65 %	–	–	–	–	–	–	–	83,5 %	–	–
3,50 %	99,7 %	99,6 %	–	99,6 %	46,1 %	–	70,5 %	4,9 %	96,9 %	99,2 %
2,50 %	0,2 %	0,4 %	–	–	4,9 %	–	2,1 %	0,1 %	2,8 %	–
1,50 %	–	–	–	–	2,9 %	–	–	–	0,3 %	0,8 %
1,00 %	0,1 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	100,0 %	–	–	–	1,5 %	11,5 %	–	–
Andel av ansvarsskuld	5,6 %	24,9 %	0,1 %	18,2 %	17,1 %	–	34,7 %	1,0 %	16,5 %	22,1 %

* Ömsesidigt försäkringsbolag.
Källa: Finansinspektionen.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 9 (26)

Tabell 3.4 Vissa försäkringsprodukters totalavkastningar år 2011

Individuella sparförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
	4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	9,60 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	3,50-3,70 %	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,65 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	–	3,60-3,90 %	–	2,75 %	2,50 %	2,50 %	3,63 %
1,50 %	–	–	2,00 %	–	3,70-4,10 %	–	–	–	2,50 %	–
0,00 %	–	–	2,00 %	–	–	–	2,75 %	2,50 %	–	–
Individuella pensionförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta										
	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	8,00 %	4,50 %	–	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	3,50 %	–	3,70 %	3,50 %	3,50 %	3,95 %
2,50 %	3,20 %	3,20 %	3,50 %	–	3,60 %	–	3,80 %	2,50 %	3,50 %	3,95 %
1,50 %	–	–	3,50 %	–	3,70 %	–	3,80 %	–	3,50 %	–
0,00 %	–	–	3,50 %	–	–	–	–	2,75 %	–	–
Gruppensionförsäkringar berättigade till överskottet per garanterad ränta										
	Aktia Liv	Liv-Alandia	Duo	Suomi-bolaget*	Tapiola Liv*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Liv	OP-Liv	Fennia Liv
4,50 %	–	–	–	–	–	–	–	4,50 %	–	–
4,25 %	–	–	–	–	4,25 %	–	4,45 %	–	–	–
3,65 %	–	–	–	–	–	–	–	3,65 %	–	–
3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	4,00 %	3,50-3,60 %	–	3,70 %	3,50 %	3,50 %	3,95 %
2,50 %	3,20 %	3,20 %	–	–	4,00 %	–	3,80 %	2,50 %	3,50 %	–
1,50 %	–	–	–	–	4,00 %	–	–	–	–	3,95 %
1,00 %	3,20 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	3,50 %	–	–	–	–	2,75 %	–	–

* Ömsesidigt försäkringsbolag.
Källa: Finansinspektionen.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 10 (26)

4 Målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner samt förverkligandet av målsättningarna

4.1 Allmänt

I det följande jämförs och analyseras målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner samt redogörelserna över hur dessa målsättningar har uppfyllts, vilka bolagen publicerat på sina egna webbplatser.

Dels till följd av Finansinspektionens aktiva ingripande och troligtvis även på grund av transparensen i utredningarna om skälighetsprincipen har bolagen förbättrat sin information om skälighetsprincipen.

4.2 Att hitta informationen

När Finansinspektionen gav ut sina första egna utredningar om skälighetsprincipen fanns det brister hos flera bolag i var informationen kunde hittas. Situationen har förbättrats betydligt. Tidigare kunde det hända att informationen, eller delar av den, endast fanns i anslutning till bokslutsuppgifterna. I dag har informationen lagts ut på en separat webbsida som vanligen är lätt att hitta.

I bilaga 3 sammanställs adresserna för bolagens webbplatser som behandlar skälighetsprincipen. Adresserna kontrollerades och uppdaterades den 12 december 2012.

De största problemen finns fortfarande i bristerna i bokslutsinformationen. När bestämmelserna om skälighetsprincipen förnyades och kravet på att bolagen ska publicera sina principer skrevs in i lagen om försäkringsbolag, konstaterades det i motiveringarna till lagen att syftet är att placerarna och försäkringsbolagens ägare ska ha en klarare och riktigare bild av fördelningen av överskottet mellan olika intressegrupper. Överlag har fördelningen av överskottet mellan försäkringstagarna och ägarna inte just behandlats. Det är inte heller helt enkelt att analysera denna fördelning, eftersom medlen i praktiken kan delas ut även på andra sätt än som utdelning eller räntor på garantikapitalet. I praktiken kommer bolagen nära fördelning av överskottet till exempel när de betalar moderbolaget en hög ränta på kapitallån.

Vid bedömning av tillräckligheten av den information om skälighetsprincipen som lämnas i samband med bokslutet kan och bör man i vissa situationer ta i beaktande vem som behöver informationen. Om försäkringsbolaget exempelvis hör till en koncern och bolagets eget bokslut inte är lättillgängligt ska informationen ingå i den bokslutsinformation som koncernen ger ut så att placerarna de facto får den erforderliga informationen. Däremot, om aktieägarna i bolaget är andra bolag som hör till samma koncern och de inte är offentligt noterade, behöver bokslutsinformationen inte vara lika utförlig.

4.3 Målsättningar för tilläggsförmåner

Enligt försäkringsbolagslagen ska bolagen fastställa målen för skälighetsprincipen. Syftet med lagen har varit att konkretisera bolagens löften om framtida kundgottgörelser. Trots att det är fråga om bara ett mål, ska det vara realistiskt och utgå från bolagets uppfattning av framtida kundgottgörelser. I regel används en referensavkastning på fem år för sparförsäkringar och på tio år för pensionsförsäkringar.

Finansinspektionen har poängterat att utbetalningsmålen ska vara konkreta och mätbara. Följaktligen har bolagen preciserat sina målsättningar. År 2011 var endast OP-Livs praxis att i efterskott konstatera hur de realiserade kundgottgörelserna förhåller sig till en viss referensavkastning inte konkret. Nordea-Liv konkretiserade sina mål för tilläggsförmåner under observationsperioden.

I de konkreta målen för totalavkastningen hänvisar man till avkastningen av fem eller tio års masskuldebrevslån (jfr figur 3.2). Referensräntan varierar mellan olika bolag. Mandatum Life preciserade sin uppfattning om referensräntan men ändrade inte på målen.

En del av bolagen gjorde små preciseringar i sina mål för tilläggsförmåner.

I det följande har det kopierats målsättningar för tilläggsförmåner från olika livförsäkringsbolags webbplatser:

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 11 (26)

Målsättningar för tilläggsförmåner

Aktia Liv	... har som långsiktigt mål att åt försäkringar berättigade till tilläggsförmåner under ett längre tidsperspektiv ge en totalavkastning som är jämförbar med avkastningen på finska statens masskuldebrevslån. ... Bolagets mål är att totalavkastningen på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån och på de räntebundna sparförsäkringarnas besparingar på samma nivå som avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.
Liv-Alandia	... strävar till att summan beräkningsräntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.
Duo	... mål att på lång sikt ge en total återbäring på försäkringsbesparingar som är berättigade till vinstutdelning före kostnader och skatter, som är minst finska statens långa masskuldebrevs avkastning. För sparförsäkringarna är målnivån en avkastning som motsvarar räntenivån för masskuldebrev med en maturitet på 5 år och för pensionsförsäkringarna en maturitet på 10 år.
Suomi-bolaget	Tavoitteena on jakaa vuosittain lisäetuina se määrä, jolla yhtiön olemassa oleva vakavaraisuuspääoma ylittää yhtiön operatiivisen toiminnan vaatiman vakavaraisuuden. ...
Tapiola Liv	... mål är att på lång sikt och före kostnader och skatter utbetala till försäkringsbesparingarna som är berättigade till utdelning av överskottet en totalåterbäring som vid pensionsförsäkringar överstiger räntenivån för masskuldebrevslån med en löptid på minst 10 år emitterade av staterna i euroområdet och vid sparlivförsäkringar räntenivån för statslån med en löptid på 5 år. Målet för fonderande riskförsäkringar är en positiv reell totalränta.
Kaleva	... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti. ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti. ...
Mandatum Life (motsvarar inte texten i den finska versionen)	... mål är att före kostnader och skatter ge de försäkringsbesparingar som är berättigade till vinstutdelning en totalåterbäring som är minst lika stor som avkastningen på finska statens långa masskuldebrevslån. I sparförsäkringar är målet en totalåterbäring som motsvarar räntenivån i masskuldebrevslån med en löptid på 5 år. I pensionsförsäkringar är målet en totalåterbäring som motsvarar räntenivån i masskuldebrevslån med en löptid på 10 år.
Nordea Liv	På lång sikt strävar bolaget efter att varje år för försäkringar som innehåller sparkapital och som omfattas av skälighetsprincipen uppnå en gottskrivningsnivå som motsvarar räntan på Tysklands 10-åriga statslån under normala marknadsförhållanden.
OP-Liv	... beviljar bolaget tilläggsförmåner om försäkringsbestånden har gett överskott.
Fennia Liv	... mål är att ge försäkringsbesparingarna på de försäkringar som är berättigade till utdelning av överskottet på lång sikt minst bruttoavkastningen enligt den riskfria räntan.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 12 (26)

Om avkastningen på obligationer används som referensavkastning kan referensavkastningen fluktuera betydligt från år till år kring det långsiktiga medeltalet samt omfatta även längre cykler. När man bedömer uppfyllelsen av målsättningarna för tilläggsförmåner (avsnitt 4.8) bör man ta detta i beaktande.

I lagen talas det om mål och enligt lagens ordalydelse kan det hända att bolaget inte uppnår sina mål. Dessutom ska man komma ihåg att tilläggsförmånerna inte får äventyra bolagets solvens. Lagens mål är dock att skydda kunden så att det redan i anbudsskedet beskrivna avkastningsmålet kan uppfyllas i praktiken. Därmed ska bolaget ha en motivering ifall man avviker från detta mål. En betydande förändring av solvensställningen kan vara en dylik motiverad orsak till att ändra målsättningen.

Bolagen har konstaterat om målsättningarna för fördelningen av överskottet till kunderna och mellan kunderna att de inte är bindande för bolagen. Bolagen har uttryckt saken på olika sätt på sina webbplatser.

4.4 Utbetalningsmålsättningar

De flesta försäkringsbolag har velat redogöra för sina mål för utbetalning av överskottet mellan olika försäkringar. Under observationsperioden preciserade Nordea Livförsäkring sina mål för tilläggsförmåner för riskförsäkringar.

Finansinspektionen påpekar i enlighet med motiveringarna i lagen om försäkringsbolag att bolagen i målsättningarna också ska redogöra för fördelningen mellan kunderna och ägarna, vilket bolagen har försummat.

Bolagen ger följande information om målsättningarna:

Utbetalningsmålsättningar

Aktia Liv

Bolagets mål är att stöda långsiktigt sparande och bolaget anser det vara skäligt att betala en högre totalavkastning på pensionssparande än på sparförsäkringar med motsvarande beräkningsränta.

Liv-Alandia

Bolaget har inte fastställt några utbetalningsmål för olika försäkringar. Totalgottgörelsen beror i praktiken på beräkningsräntan.

Duo

...styrelse fastställer årsräntan och tilläggsräntan årligen och på deras belopp inverkar bl. a. allmänna räntenivån, bolagets framgång i placeringsverksamheten på lång sikt, nivån på beräkningsräntan och bolagets soliditet. Dessutom beaktas i års- och tilläggsräntan, om bolaget bör för respektive försäkringsslag gardera sig för högre ersättningskostnader i framtiden än antagits, bland annat till följd av betydande ändring i de försäkrades dödlighet. För riskförsäkringarna tillämpas skälighetsprincipen för dödsfallsskyddens del i form av förhöjda ersättningsbelopp eller premierabatter.

Suomi-bolaget

Jaettaessa erilaisille vakuutusille lisäetuja otetaan huomioon Suomi-yhtiön vanhoille asiakkailleen ... antamat ehdolliset lupaukset ja muut ylijäämän määrään vaikuttaneet tekijät (vakuutus sopimuksen mukainen laskuperustekorko, kuolevuuskehitys yms.).

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 13 (26)

Tapiola Liv

På riskförsäkringar tillämpas skälighetsprincipen genom att den del av överskottet på riskrörelsen som inte reserveras för fluktuationer i riskrörelsen ges kunder i form av premierabatter eller avgiftsfria höjningar av riskförmåner. Den ovan nämnda målsatta totalavkastning som kollektivt fastställts för alla pensionsförsäkringar och sparlivförsäkringar tillämpas på enskilda försäkringsavtal genom att man vid fastställandet av återbärningarna beaktar den allmänna räntenivån och hur kraftigt den fluktuerar, hur bolaget har lyckats i placeringsverksamheten, beräkningsräntan på respektive försäkring, kostnader för förvaltning av försäkringen, försäkringsposter som används för att täcka driftskostnader samt bolagets solvens. Vad gäller kundåterbäringsnivån så beaktas per försäkringsgren behovet att skapa beredskap för avsevärt stigande framtida skadekostnader bl.a. till följd av ändringar i dödligheten. Totalräntan på kundens försäkringsbesparingar består av beräkningsränta och kundåterbärningar. ... Olika faktorer påverkar totalräntan på avtalen enligt följande: En lägre beräkningsränta eller en högre andel som används för att täcka driftskostnader kan höja totalräntan och för långsiktiga produkter för bundet sparande, såsom pensionsförsäkringar, betalas en högre totalränta än för försäkring som fritt kan återköpas. I vissa avtal kan totalräntan vara lägre än den högsta tillämpade beräkningsräntan.

Kaleva

... ottaen kohtuullisessa määrin huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa. ... Ylimääräisen lisäedun suuruus riippuu yhtiön vakavaraisuuden lisäksi kunakin vuonna vakuutuksessa olleista varoista sekä laskuperustekorosta, asiakashyvyksistä ja yhtiön pääomien tuotoista.

Mandatum Life

... styrelse fattar årligen beslut om tilläggsförmånerna. Förmånsbeloppet påverkas bl.a. av den allmänna räntenivån, hur bolaget har lyckats med sin placeringsverksamhet på lång sikt, nivån på försäkringens beräkningsränta samt bolagets solvens. Nivån påverkas också av huruvida bolaget för det ifrågavarande försäkringslagets del i framtiden måste förbereda sig för högre ersättningsutgifter än väntat på grund av bl.a. betydande ändringar i de försäkrades förväntade livslängd.

Nordea Liv

I riskförsäkringar tillämpas skälighetsprincipen i form av höjda ersättningsbelopp eller rabatt på premierna. Därtill försöker bolaget på lång sikt uppfylla ägarnas avkastningkrav på riskkapitalet. Försäkringstiden och rätten att ta ut medel före försäkringen upphör (möjlighet till återköp) inverkar på rätten att få en andel av de tilläggsförmåner som eventuellt beviljas. Till exempel pensionsförsäkringar, som har lång försäkringstid och vari återköp är begränsade, har i regel rätt till en större andel av de tilläggsförmåner som eventuellt beviljas.

OP-Liv

Eftersom beräkningsräntorna (4,5 % – 1,5 %) varierar mellan olika försäkringsbestånd, strävar bolaget också efter att den totalränta som återbärs inte ska bero på beräkningsräntan. Målet är också att långfristig och bundet sparande, såsom pensionsförsäkringar, får större återbärningar än kortfristiga försäkringsbesparingar där återköp är vanliga. I riskförsäkringar kan överskott uppstå, om premierna är större än de ersättningar som utbetalas på basis av riskförsäkringarna och de driftskostnader som behövs för att handlägga ersättningarna. Tack vare överskottet kan man nästa år betala ut större ersättningar än vad som lovats eller debitera rabatterade premier.

Fennia Liv

Försäkringens duration och rätt till återköp tas i beaktande då de extra förmånerna delas ut. Beloppet på den utdelade avkastningen bestäms på basis av de långsiktiga nettointäkterna för bolagets placeringar. ... I beloppet av den tilläggsränta som gottskrivs försäkringen tas avtalets beräkningsräntenivå i beaktande. När bolagets nettointäkter för placeringar är låga sänks nivån på de extra förmånerna. Totalräntan på försäkringar med en lägre beräkningsränta kan då underskrida den högsta beräkningsräntan. Då placeringarnas nettoavkastning är hög, kan försäkringar med en lägre beräkningsränta få en högre totalränta än försäkringar med en högre beräkningsränta. ... I risklivförsäkringarna tillämpas den så kallade skälighetsprincipen i dödsfallsskyddet för namngivna försäkringsgrupper i form av höjda ersättningsbelopp.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 14 (26)

4.5 Solvensens effekt

Enligt försäkringsbolagslagen ska tilläggsförmåner i allmänhet inte äventyra möjligheterna att uppfylla solvenskrav. I det följande finns ett sammandrag av vad försäkringsbolagen berättar om beaktande av solvenskravet vid beviljande av tilläggsförmåner.

Solvensens effekt	
Aktia Liv	Dessutom skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser och av vinster till aktieägarna. ... Tilläggsförmånerna får inte äventyra bolagets möjligheter att uppfylla gällande solvenskrav.
Liv-Alandia	Dessutom skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser och av vinster till aktieägarna.
Duo	... styrelse fastställer årsräntan och tilläggsräntan årligen och på deras belopp inverkar ... bolagets soliditet.
Suomi-bolaget	Tämä vakavaraisuusvaade määrittellään siten, että se vastaa A-luottoluokituksen omaavan yhtiön vakavaraisuusvaadetta eli 99,9 prosentin todennäköisyydellä yhtiö on toimintakykyinen vuoden kuluttua. Yhtiö voi poiketa tästä perussäännöstä, jos sen hallitus katsoo, että esimerkiksi suhdannesyistä on järkevää poiketa tavoitetasosta. ... Lisäeduilla ei kuitenkaan missään tilanteessa vaaranneta viranomaisten asettamia vähimmäisvaatimuksia yhtiön vakavaraisuudelle.
Tapiola Liv	Målet är en kvalitativ och kvantitativ solvens som inte begränsar utbetalningen av de målsatta tilläggsförmånerna till kunderna.
Kaleva	Tilläggsförmånerna får inte äventyra uppfyllandet av de enligt lag bestämda solvenskraven...
Mandatum Life	... styrelse fattar årligen beslut om tilläggsförmånerna. Förmånsbeloppet påverkas bl.a. av ... bolagets solvens.
Nordea Liv	Bolagets solvensmål är att med tydlig marginal uppfylla gällande solvenskrav i alla potentiella marknadsscenarion..
OP-Liv	En del av överskottet reserveras för att täcka kostnaderna för det kapital som fåtts av ägarna och vid behov också för att stärka solvensen.
Fennia Liv	Nivån på de extra förmånerna begränsas av de av ägarna fastställda avkastningskraven på kapitalet samt av bolagets solvensmål. Solvensmålet uppställs så att alla solvensgränser som lagstiftarna förutsätter överskrids och så att bolaget kan ta risker i sin placeringsverksamhet i den mån som placeringsplanen förutsätter för att det årligen fastställda avkastningsmålet skall uppnås.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 15 (26)

4.6 Kontinuiteten av tilläggsförmånernas nivå

Enligt försäkringsbolagslagen ska man i allmänhet sträva efter kontinuitet, dvs. undvika stora årliga förändringar då man beviljar tilläggsförmåner. I det följande finns ett sammandrag av vad försäkringsbolagen berättar om tilläggsförmånernas kontinuitet. Därav framgår det att man redogör för frågan mycket generellt utan en mer precis kvantifiering. I en granskning över ett längre tidsintervall borde den årliga variationen dock annars också utjämnas.

Kontinuiteten av tilläggsförmånernas nivå

Aktia Liv	Vid fastställande av nivån på tilläggsförmåner eftersträvas en kontinuitet.
Liv-Alandia	I fråga om de extra förmånernas nivå skall kontinuitet eftersträvas.
Duo	För nivån på tilläggsförmånerna strävar man till långsiktighet.
Suomi-bolaget	Yhtiö pyrkii lain edellyttämällä tavalla jatkuvuuteen lisäetujen osalta, vaikkakin lisäedut tulevat jatkossa todennäköisesti heilahtelemaan selkeästi aiempaa enemmän.
Tapiola Liv	... strävar efter att hålla kundåterbäringarna på en stabil nivå genom att jämna ut fluktuationen i placeringsintäkter så att man under placeringsmässigt framgångsrika år reserverar en del av överskottet för att utdelas senare.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa ... lisäetujen tason jatkuvuutta.
Mandatum Life	Mandatum Life eftersträvar kontinuitet i totalåterbäringsnivån.
Nordea Liv	Bolaget strävar efter kontinuitet för de beviljade tilläggsförmånerna genom att ställa upp målet att nivån på tilläggsförmånerna inte ändras nämnvärt från år till år, inte mer än bolagets solvens och det allmänna marknadsläget förutsätter.
OP-Liv	Kundåterbäringarnas storlek fastställs årligen och vid utbetalningen av återbäringarna strävar bolaget efter kontinuitet, dvs. att jämna ut skillnaden mellan goda och dåliga år.
Fennia Liv	Vad gäller nivån på de extra förmånerna strävar vi efter kontinuitet, då överskottet från placeringsintäkterna kan periodiseras till att utdelas som en extra förmån till den ifrågavarande gruppen försäkrade under kommande år.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 16 (26)

4.7 Bedömning av iakttagande

Dessutom ska försäkringsbolaget enligt försäkringsbolagslagen årligen på sin webbplats och i sitt bokslut publicera en redogörelse över hur målen för

tilläggsförmånerna har uppfyllts och motiveringar varför målen eventuellt inte har uppfyllts. I det följande finns ett kort grovt sammandrag av informationen som finns på webbplatserna.

Bedömning av iakttagande/spar- och pensionsförsäkring

Aktia Liv	Aktia har meddelat några av bokslutets nyckeltal. De senaste kundgottgörelserna har beskrivits, liksom totalavkastningen från en tidsperiod på fem år eller åtminstone för en period då de aktuella försäkringarna har beviljats. Referensavkastningen för sparförsäkringar i jämförelsen är fem års masskuldebrevslån och för pensionsförsäkringar tio års masskuldebrevslån för motsvarande tidsperiod.
Liv-Alandia	Nyckeltalen i bokslutet har inte lagts fram separat. De senaste kundgottgörelserna har beskrivits, liksom totalavkastningen från en tidsperiod på fem år. Referensavkastningen för sparförsäkringar i jämförelsen är fem års masskuldebrevslån och för pensionsförsäkringar tio års masskuldebrevslån för motsvarande tidsperiod.
Duo	Nyckeltalen i bokslutet har inte lagts fram separat. Totalavkastningen redovisas för sparförsäkring och pensionsförsäkring separat för hela den tid som bolaget funnits till, cirka fyra år. Dessutom presenteras en särskild uppskattning av måluppfyllelsen.
Suomi-bolaget	Suomi-bolaget har framställt besluten om tilläggsförmåner från fem år. Beräkningsräntan, tilläggsförmånen och gottgörelsen har framställts, liksom redogörelse för avvikelser från målsättningen.
Tapio Liv	Bokslutets nyckeltal har inte presenterats skilt. Totalavkastningen har beskrivits mångsidigt för en period på tio år. Specificeringarna har gjorts för olika försäkringstyper och beräkningsräntor. Som referensränta är det av Europeiska centralbanken publicerade avkastningsindexet för skuldebrev från euroområdet stater, vid sparförsäkringar för fem år och vid pensionsförsäkringar för tio år.
Kaleva	Kaleva har presenterat bokslutets nyckeltal på ett mångsidigt sätt för en period på nio år. Dessutom har man beskrivit det senaste årets kundgottgörelse och tilläggsförmånen som hör till gamla försäkringar.
Mandatum Life	Mandatum Life har lagrat alla beskrivningar för fyra år. I den senaste har bolaget berättat om några till bokslutet hörande nyckeltal skilt för två år. Dessutom har gottgörelserna beskrivits mångsidigt från år 2000. Som referensavkastning fungerar statens obligationslån. Utöver referensavkastningen har Mandatum Life lagt ut räntorna på tyska obligationer och på Eonia-ränteswappar för fem och tio år.
Nordea Liv	Bokslutets nyckeltal har inte presenterats skilt. Totalavkastningen har presenterats skilt för liv- och pensionsförsäkringar för fem år. Totalavkastningen har jämförts med obligationslån.
OP-Liv	OP-Liv har berättat om några av bokslutets nyckeltal. Den genomsnittliga totalavkastningen samt resultateffekten har meddelats för två år. Dessutom har totalavkastningen jämförts med finska statens skuldebrevslån (referensavkastningen hade inte definierats explicit i fördelningsmålen).
Fennia Liv	Fennia-Liv har berättat om några av bokslutets nyckeltal. Alla kundgottgörelser hade listats enligt beräkningsränta från och med år 2004. Dessutom har bolaget på ett mångsidigt sätt beskrivit den totala avkastningen per försäkringsgren och beräkningsränta och jämfört avkastningarna med femårsgenomsnittet för sektorn.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 17 (26)

Måluppfyllelsen i bolagen framgår av tabellerna 3.2 och 3.4 samt avsnitt 4.

Måluppfyllelsen presenteras i bokslutsinformationen på olika sätt. I Fennia-Livs bokslut 2011 redogörs för måluppfyllelsen endast genom ett konstaterande att tilläggsförmånerna motsvarade de mål för tilläggsförmånerna som gällde under räkenskapsperioden. Eftersom fördelningen av överskottet

inte framgår av bedömningen, kan den inte anses uppfylla kriterierna i lagen om försäkringsbolag.

Bedömning av iakttagande/risklivförsäkring

Om rena riskförsäkringar beviljas med tilläggsförmåner ska också förmånerna som förknippas med dem redogöras för. En sammanfattning av tilläggsförmånerna på riskförsäkringar presenteras nedan.

Bedömning av iakttagande/risklivförsäkring

Duo	Höjningen av ersättningsbeloppen som beviljats riskförsäkringar framgår av utredningen, likaså höjningens inverkan på ersättningsbeloppet.
Suomi-bolaget	Minskningen av premierna och höjningen av ersättningsbeloppen som beviljats riskförsäkringar framgår av utredningen, likaså effekterna på ersättningsbeloppet.
Kaleva	Ersättningsbeloppen för riskförsäkringar har höjts och effekterna av detta på ersättningsbeloppet framgår av utredningen.
Mandatum Life	Minskningen av premierna och höjningen av ersättningsbeloppen som beviljats riskförsäkringar framgår av utredningen, likaså effekterna på ersättningsbeloppet.
OP-Liv	I utredningen konstateras att sedvanliga höjningar av försäkringsbeloppen har fastställts för riskförsäkringarna. Höjningarna och effekterna av dem har inte redogjorts för.
Fennia-Liv	Minskningen av premierna och höjningen av ersättningsbeloppen som beviljats riskförsäkringar framgår av utredningen, likaså effekterna på ersättningsbeloppet.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 18 (26)

4.8 Finansinspektionens bedömning av iakttagandet av skälighets- och kontinuitetsprincipen

Finansinspektionens allmänna observation är att besparingarnas totalavkastning överskrider referensavkastningen.

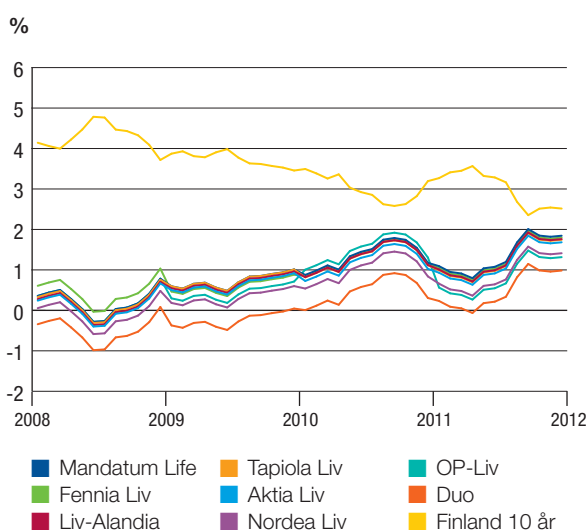
I figur 4.1 åskådliggörs differensen mellan totalavkastningen av individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid. För att siffrorna ska kunna jämföras har jämförelsen gjorts utifrån samma referensavkastning oavsett vilken referensavkastning bolaget tillämpar. Totalavkastningen för varje bolag har erhållits genom viktning av totalavkastningen av de olika försäkringsbestånden enligt beståndets andel. Uppgifterna för Suomi-bolaget saknas i figuren.

Eftersom det i vissa fall är svårt att uppfatta storleksordningen mellan de enskilda bolagen i figurerna, räknas bolagen i nycklarna till samtliga figurer i detta kapital upp i fallande ordning enligt totalavkastningen 2011.

Situationen inom gruppensionsförsäkring är likadan som inom individuell pensionsförsäkring, vilket framgår av figur 4.2. Uppgifterna för Suomi-bolaget saknas i figuren.

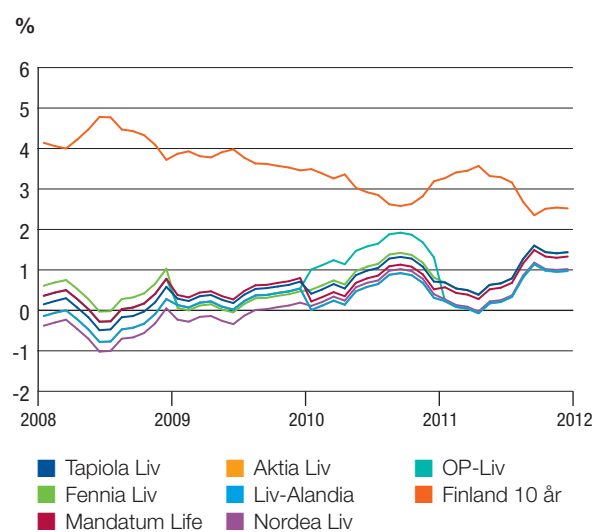
I fråga om individuell sparförsäkring har jämförelsen gjorts med obligationer med 5 års löptid, vilket också bolagen i regel gör. Dels på grund av att fem års räntor har haft större variation än de 10-åriga räntorna som används vid pensionsförsäkringar är variationen i totalavkastningen i förhållande till referensavkastningen större, vilket framgår av figur 4.3. Uppgifterna för Suomi-bolaget och Kaleva saknas i figuren.

Figur 4.1 Differensen mellan totalavkastningen på individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag

Källa: Finansinspektionen.

Figur 4.2 Differensen mellan totalavkastningen på gruppensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag

Källa: Finansinspektionen.

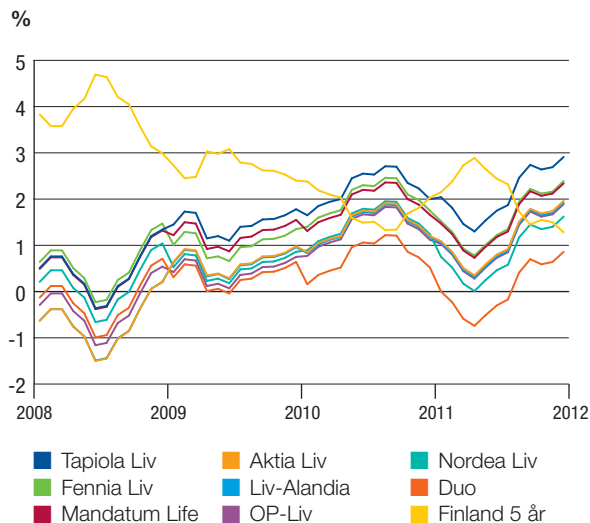

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 19 (26)

Figur 4.3 Differensen mellan totalavkastningen på sparförsäkring och finska statsobligationer med 5 års löptid per bolag

Källa: Finansinspektionen.

Livförsäkring är långsiktig verksamhet som påverkas av cyklerna på försäkrings- och finansmarknaderna. Iakttagandet av skälighetsprincipen måste därför bedömas med hjälp av statistik för flera år. Bedömningen påverkas dessutom av det långsiktiga avkastningskravet för det kapital som är bundet till försäkrings- och investeringsriskerna.

Differensen mellan totalgottgörelsen och referensavkastningen har legat kring och över noll, och man kan därmed konstatera att kontinuitetsprincipen har iakttagits åren 2008–2011.

Bolagen betalade ingen utdelning åren 2008 och 2009, men Nordea betalade utdelning år 2010 och Mandatum och OP-Liv år 2011. Utdelningar ska emellertid alltid betraktas ur ett längre perspektiv, eftersom bolagen inte har betalat utdelning varje år. Således konstaterar vi att skälighetsprincipen förefaller ha uppfyllts även i fråga om utdelningar.

Härutöver hade bolagen beaktat skälighetsprincipen mellan kundernas olika försäkringar.

4.9 Sammanfattning av informationen om utbetalningen av tilläggsförmåner

Så som konstateras ovan har kvalitén på den information som bolagen lagt ut på sina webbplatser förbättrats och lagens mål har uppfyllts. Vissa beskrivningar är till och med mycket bra. Under den tid som bolagen har varit skyldiga att lägga ut information om skälighetsprincipen har Finansinspektionen flera gånger påtalat kvalitén på informationen både överlag och genom att ge feedback till enskilda bolag om de brister som observerats.

I föreliggande utredning påtalar vi dessutom speciellt brister i den bokslutsinformation som ges till placerarna. Bristerna i informationen gällde i synnerhet bedömningen av iakttagandet av skälighetsprincipen. Om bolaget dessutom hör till en koncern och bolagets eget bokslut inte är lätt tillgängligt, ska informationen ingå i den bokslutsinformation som koncernen ger ut.

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 20 (26)

Bilaga 1

Källförteckning

Finansinspektionen, Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2010

Finansinspektionen, Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2009

Finansinspektionen, Finansiell ställning och risker i företagen under tillsyn 1/2011

Finansinspektionen, Finansiell ställning och risker i företagen under tillsyn 2/2011

Finansinspektionen, Finansiell ställning och risker i företagen under tillsyn 1/2010

Finansinspektionen, Finansiell ställning och risker i företagen under tillsyn 2/2010

Hallituksen esitys eduskunnalle suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutusenvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 330/1994

(Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om finländska försäkringsbolag och försäkringsmäklare)

Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi vakuutusyhtiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 13/2008

(Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ny försäkringsbolagslag och vissa lagar som har samband med den)

Järvelä Heli, Vakuutustalous, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2004

Jokela Teemu, Lammi Veera, Lohi Ilkka & Silvola Timo, Vapaaehtoinen henkilövakuutus, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Klumpes P., Morgan K., Solvency II versus IFRS: Cost of Capital Implications for Insurance Firms, ASTIN Colloquium 2008

Knupfer Samuli & Puttonen Vesa, Moderni rahoitus, WSOY, 2009

Försäkrings- och finansrådgivning, Perus- ja vertailutietoa lainaturvavakuutuksista, 29.10.2009

Försäkrings- och finansrådgivning, Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas, 1.7.2008

Lag om försäkringsavtal 543/1994

Försäkringsbolagslag 521/2008

Rantala Jukka & Pentikäinen Teivo: Vakuutusoppi, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 21 (26)

Bilaga 2

Livförsäkringsbolagen som är med i utredningen

Följande finländska livförsäkringsbolag är med i utredningen:

- Aktia Livförsäkring Ab (Aktia Liv)
- Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia (Liv-Alandia)
- Livförsäkringsaktiebolaget Duo (Duo)
- Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi (Suomi-bolaget)
- Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Tapiola (Tapiola Liv)
- Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva (Kaleva)
- Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö (Mandatum Life)
- Nordea Livförsäkring Finland Ab (Nordea Liv)
- OP-Livförsäkrings Ab (OP-Liv)
- Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv (Fennia Liv)

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 22 (26)

Bilaga 3

Adresser till sidor på livförsäkringsbolagens webbplatser som behandlar skälighetsprincipen

I det följande har webbplatsernas adresser listats bolagsvis (situationen den 25 juni 2012). På dessa adresser hittar man målsättningarna för utbetalningen av tilläggförmåner samt uppfyllelsen av dessa:

Webbplats (på finska)	
Aktia Liv	http://www.aktia.fi/c/document_library/get_file?uuid=d9b22b66-f3f8-45a7-8043-42a54e47eb62&groupId=10143
Liv-Alandia	(Skälighetsprincipen finns inte på de finskspråkiga webbsidorna.)
Duo	http://www.henkiduo.fi/userData/duo/Selvitys-lisaetujen-jakamista-koskevien-tavoitteiden-toteutumisesta-2012.pdf
Suomi-bolaget	https://www.suomi-yhtio.fi/suomi-yhtio/asiakasedut/lisaedut?id=531000&srcpl=6
Tapiola Liv	http://www.tapiola.fi/www/Tapiola_ryhma/Taloudellisia_tietoja/Kohtuusperiaatteen_soveltaminen_+ja_lisaetutavoitteet.htm?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Pre%3a
Kaleva	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/vakuutusyhtiokaleva?opendocument&level=2&open=4&page=1ea4f299bdc60a6cc225769000331e6f&tab=
Mandatum Life	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/yritystietoa?opendocument&level=2&open=10&page=51a62d5a9581e5b3c22576350029400a&tab=4
Nordea Liv	http://www.nordea.fi/Henkil%c3%b6asiakkaat/Ei%c3%a4ke+ja+vakuutus/Ei%c3%a4kes%c3%a4%c3%a4st%c3%a4minen/Nordea+Henkivakuutus/702984.html?InklID=advice-block-link_nordea-henkivakuutus_11-09-2012
OP-Liv	https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151514596&srcpl=4
Fennia Liv	http://www.fennia.fi/Kotitalousasiakkaat/Saastaminen/

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 23 (26)

Webbplats (på svenska)

Aktia Liv	http://www.aktia.fi/sv/c/document_library/get_file?uuid=6513c673-285c-42ca-8e90-7963f6317d7a&groupId=10143
Liv-Alandia	http://www.alandia.com/files/microsoft_word_skalighetsprincipen_hemsidan.pdf
Duo	http://www.livduo.fi/userData/duo/Utredningen-om-forverkligande-av-malen-for-fordelning-av-tillagsformaner.pdf
Suomi-bolaget	(Bolaget har inga svenskspråkiga sidor.)
Tapiola Liv	http://www.tapiola.fi/wwwsve/Kort/Ekonomiska+uppgifter/Tillampning+av+skalighetsprincipen+och+malsatta+tillagsformaner.htm
Kaleva	(Bolaget har inga svenskspråkiga sidor.)
Mandatum Life	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/om_bolaget?opendocument&level=2&open=10&page=242fcfe46ba178c6c2257a320029a6bb&tab=4
Nordea Liv	http://www.nordea.fi/Privatkunder/Sparliv-+och+pensionsforsakringar/Rad+om+liv-+och+pensions+forsakringar/Officiell+information/1092762.html
OP-Liv	https://www.op.fi/media/liitteet?cid=171514596&srcpl=4
Fennia Liv	http://www.fennia.fi/PaSvenska/Privathushallskunder/Sparande/

Bilaga 4

Skälighetsprincipen och utbetalning av tilläggsförmåner

1 Allmänt

Till uppfyllelsen av skälighetsprincipen hör tre centrala begrepp:

- trygghet
- skäligen grunder för utbetalning av tilläggsförmånerna
- kontinuitet

Enligt trygghetsprincipen ska livförsäkringarna prissättas på ett tryggt sätt så att försäkringspremierna och försäkringens placeringsavkastning räcker till för förväntade förbindelser. De allmänna principerna för fördelningen av detta överskott som uppstår härmed bestäms genom skälighetsprincipen. Eftersom livförsäkringsbolagets resultat varierar årligen och det inte ens uppstår överskott under vissa år bör tilläggsförmånernas kvantitet utjämnas mellan åren.

I det följande behandlas respektive princip mera ingående.

2 Trygghetsprincipen

I 13 kap. 1 § 2 mom. i försäkringsbolagslagen stadgas det: "Beräkningsgrunderna för försäkringspremierna för nya livförsäkringar ska uppgöras med hänsyn till trygghandet av de försäkrade förmånerna så att försäkringsbolaget kan fullgöra alla sina förbindelser som föranleds av dessa försäkringar utan att behöva använda andra tillgångar än försäkringspremierna för dessa försäkringar och den avkastning som fås genom placering av dem, på ett sätt som skulle kunna äventyra möjligheterna att uppfylla solvenskraven...".

Till beräkningsgrundernas trygghetsprincip hör alltså tanken om att försäkringspremierna fastställs på ett tryggt sätt. På grund av det i premierna inkluderade säkerhetstillägget skapar beräkningsgrunderna sannolikt i genomsnitt överskott. Detta överskott ges tillbaka till kunderna i form av tilläggsförmåner i sådana försäkringar där kunderna har rätt till det av försäkringarna eventuellt skapade överskottet.

Dessutom konstateras det i 9 kap. 1 § 2 mom. i försäkringsbolagslagen: "Försäkringsbolaget ska ha

betryggande beräkningsgrunder för bestämmande av ansvarsskulden. Ansvarsskulden ska alltid vara tillräcklig så att försäkringsbolaget vid en skälig bedömning kan fullgöra de förpliktelser som uppkommer till följd av bolagets försäkringsavtal." Enligt ansvarsskuldens trygghetsprincip uppstår det sannolikt överskott under hela avtalsperioden.

3 Princip om skäliga grunder för utbetalning av tilläggsförmåner

I 13 kap. 2 § 1 mom. 1 satsen i försäkringsbolagslagen stadgas det: "När tilläggsförmåner beviljas på försäkringar som enligt försäkringsavtalet har rätt till eventuella tilläggsförmåner på grundval av överskott som dessa försäkringar avkastat, ska i skälig omfattning både i fråga om det totala beloppet av de tilläggsförmåner som beviljas på dessa försäkringar och i fråga om fördelningen av dessa förmåner, beaktas beloppet och uppkomstsättet av överskottet på dessa försäkringar."

Skälighetsprincipen gäller alltså sådana försäkringar för vilka det i försäkringsavtalet har avtalats om rättighet till överskott. Rättigheten till överskott har vanligen fastslagits i försäkringsvillkoren. Till exempel till fondförsäkringar brukar det inte höra någon rättighet till överskott.

Överskottet utbetalas genom att man ger tilläggsförmåner. Försäkringsskydden kan höjas eller premierna kan sänkas. Försäkringsbesparingar kan även utökas genom kundgottgörelser eller tilläggsräntor vilket i allmänhet även innebär en höjning av riskskyddet.

Kundgottgörelserna kan vara ovillkorliga eller villkorliga. Man kan låta bli att betala villkorliga kundgottgörelser t.ex. då försäkringsbolagets solvens är hotad eller då kunden återköper försäkringen. Villkorliga kundgottgörelser kan också senare omvandlas till ovillkorliga.

Som det konstaterades ska skälighet bedömas å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare.

Till exempel försäkringens storlek och beräkningsränta kan påverka överskottsbeloppet och därmed kan de även påverka tilläggsförmånernas storlek. Tilläggsförmånernas storlek kan även påverkas av på vilket sätt överskottet uppstår, såsom avtalets längd och möjligheten att återköpa

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 25 (26)

försäkringen. I pensionsförsäkringar har ju möjligheten till återköp begränsats.

Då man jämför olika försäkringar med beräkningsränta finns det inte nödvändigtvis stora skillnader i totalavkastningen eftersom försäkringar med högre beräkningsränta oftast får mindre kundgottgörelser. Försäkringar som har högre beräkningsränta än andra försäkringar har större ränterisk i ansvarsskulden och en del bolag använder detta som motivering för att dessa försäkringar ger kunden t.o.m. lägre totalavkastning.

Dessutom ska försäkringsbolagets styrelse behandla målen för utbetalningen av tilläggsförmåner. I 13 kap. 2 § 3 mom. i försäkringsbolagslagen konstateras det: "Försäkringsbolaget ska för utbetalningen av tilläggsförmåner ha skriftliga mål som godkänts av styrelsen och som försäkringsbolaget ska offentliggöra på sina webbsidor och i sitt bokslut."

Syftet med bestämmelsen är att främja konkurrens och transparens i försäkringsbolagets verksamhet. Enligt motiveringarna i försäkringsbolagslagen ska förutom försäkringstagarna även placerare och försäkringsbolagets ägare ha en tydlig och rätt bild av fördelningen mellan olika intressegrupper av överskottet som skapas av försäkringarna.

Transparens betonas ytterligare i 13 kap. 2 § 3 mom. 2 satsen i försäkringsbolagslagen: "Försäkringsbolaget ska årligen på sina webbsidor och i sitt bokslut framställa en rapport om måluppfyllelsen och eventuella motiveringar till att målen inte uppnåtts."

4 Kontinuitetsprincipen

Trots trygghetsprincipen kan försäkringsbolagets resultat uppvisa underskott; resultatet för försäkringsbolagets riskrörelse varierar från år till år och placeringsverksamheten är cyklisk.

Kontinuitetsprincipen nämns i 13 kap. 2 § 1 mom. 2 satsen i försäkringsbolagslagen: "Tilläggsförmånerna får inte äventyra möjligheterna att uppfylla de solvenskrav ... eller kontinuiteten i nivån på tilläggsförmånerna."

Enligt principen får man under goda år inte dela ut allt för mycket tilläggsförmåner så att man kan dela ut tilläggsförmåner även under dåliga år. Å andra sidan får man

inte heller dela ut på detta sätt ofördelade tilläggsförmåner i form av dividender.

Kontinuitetsprincipen är viktig för kunden. I samband med försäljningen av försäkringen ges kunden en bild av försäkringens avkastning. Det handlar om uppfyllelsen av detta löfte.

Uppfyllelsen av solvenskravet är dock primärt ur försäkringsbolagets synvinkel. Utbetalningen av tilläggsförmåner får aldrig äventyra uppfyllelsen av solvenskravet. Det är också viktigt för kunden att försäkringsbolaget kan fortsätta sin verksamhet och betala de utlovade förmånerna.

5 Försäkringar som är berättigade till tilläggsförmån samt omfattningen av denna utredning

Som det konstaterades i det föregående ska det avtalas separat om rätten till överskott i försäkringsavtalet.

Fondförsäkringar är i allmänhet inte delaktiga i fördelningen av överskott och följaktligen presenteras de inte separat. Fondförsäkringarna är dock med i analysen av hela bolagets överskott i enlighet med avsnitt 3.3 i den egentliga utredningen om skälighetsprincipen.

I talen ingår även andra försäkringsgrenar som faller utanför ramen för denna utredning, såsom främst kapitaliseringsavtal och rena grupplivförsäkringar. I vissa fall ger bolagen tilläggsförmåner genom att höja försäkringssummorna eller genom att sänka premierna.

Likaså är mottagen återförsäkring också med i hela bolagets tal.

6 Hur överskott uppstår

Livförsäkringsbolagets överskott består av tre delar:

- risköverskott
- omkostnadsöverskott
- ränteöverskott

Samma indelning syns även i försäkringspremierna som innehåller risk-, omkostnads- och ränteandelar: i den del av beräkningsgrunden som gäller riskmättet beskrivs försäkringsrisken, såsom dödligheten och invaliditeten,

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under år 2011

25.4.2013

Sidan 26 (26)

i omkostnadsdelen kostnaderna för premierna och besparingarna och i räntegrunddelen beräkningsräntorna.

Livförsäkringsbolagets årliga resultat består av summan av ränte-, risk- och omkostnadsrörelsernas summa. I dessa komponenter kan man årligen observera betydande slumpmässig variation. Om placeringsverksamhetens avkastning överskrider den fasta beräkningsränta som lovats för försäkringarna och den eventuellt årligen fastställda kundgottgörelsen, uppstår ränteöverskott. Om de av försäkringarna förorsakade riskersättningarna underskrider de av försäkringarna debiterade riskavgifterna, uppstår risköverskott. Om bolagets affärsomkostnader är mindre än de av försäkringarna debiterade belastningarna, uppstår omkostnadsöverskott. Inom fondförsäkringarna är endast risk- och omkostnadsöverskott möjliga.

Å andra sidan är det möjligt att försäkringarna även skapar underskott. Även om försäkringspremien är vid försäljningstidpunkten fastställd på tryggande sätt uppstår det dock inte nödvändigtvis något överskott. Då försäkringarna kontinuerligt skapar underskott kan försäkringsbolaget ändra beräkningsgrunden för nya försäkringar. För de gällande försäkringarna är det möjligt att ändra beräkningsgrunderna endast i vissa situationer enligt försäkringsavtalslagen. Det enda alternativet för försäkringsbolaget är att öka ansvarsskulden för de försäkringar som skapar underskott.

Placeringsavkastningen på eget kapital beaktas antingen enbart i ränterörelsens resultat eller så räknas ränterörelsens resultat å ena sidan utan avkastning på eget kapital och å andra sidan med avkastning på eget kapital. I denna utredning används det senare analyssättet.

Finansinspektionen samlar årligen in uppgifter om hur överskott uppstår.

7 Användning av överskottet

Skälighetsprincipen gäller uttryckligen användningen av överskottet. Då bolaget går på vinst utdelas överskottet i aktiebolaget som tilläggsförmån till kunderna eller reserveras för framtida tilläggsförmåner, eller delas ut som dividend och en del går åt till skatter. I ett ömsesidigt bolag betalar man i stället för dividend ränta på garantikapitalet till garantikapitalets ägare. Dessutom lämnas i allmänhet en del av vinsten till att stärka bolagets solvens. Då man i

denna utredning talar om dividender avses därmed även garantikapitalets ränta.

Användningen av det till försäkringsverksamheten hörande överskottet har indelats i beviljade ovillkorliga och villkorliga förmåner och kundgottgörelser, förändringar av ansvarsskulden och utjämningsansvaret samt annan användning.

Finansinspektionen insamlar årligen även information om användningen av överskottet.

För att försäkringsbolaget ska kunna behandla sina kunder sinsemellan rättvist i förhållande till vilka försäkringar som skapar över- eller underskott ska försäkringsbolaget klassificera försäkringsavtalen vid tillämpandet av skälighetsprincipen. Till exempel försäkringar som har en beräkningsränta på 4,5 % får i allmänhet inte en likadan kundgottgörelse som försäkringar med en beräkningsränta på 2,5 %. Det finns inte nödvändigtvis några stora skillnader mellan försäkringarnas totalavkastning. Naturligtvis har försäkringarna med en beräkningsränta på 4,5 % en garanterad avkastning på 4,5 %.

Även andra klassificeringsfaktorer finns i bruk. Till exempel tilläggsförmånerna för pensionsförsäkringar som saknar återköpsmöjlighet är ofta större än tilläggsförmånerna för kortare sparförsäkringar.

En rättvis allokering av överskottet både mellan kunderna och mellan kunderna och försäkringsbolagets ägare kan vara en krävande uppgift.

I anslutning till försäkringar som har än högre beräkningsränta än andra försäkringar har försäkringsbolaget en större ränterisk för ansvarsskulden. Inom finasteorin har man allmänt antagit att avkastning och risk går hand i hand: ju tryggare ett placeringsobjekt är, desto mindre blir den förväntade avkastningen för placeraren, och vice versa. Eftersom en hög beräkningsränta är ur försäkringsbolagets synvinkel kopplad till en högre risk har en del bolag t.o.m. argumenterat för att dessa försäkringar borde ha en lägre totalavkastning.

Försäkringsaktiebolag kan dessutom ha olika kapitaliseringsstrategier för att optimera den effektiva användningen av kapitalet. Kunderna ska informeras klart om dessa.

